

Irodalom, művészet,
környezet

Hetvenhét jeles hetvenes

„A szélességet az ég derekán keresztül
„méltán nevezhetjük tehát Napútnak”

(Fazekas Mihály)

NAPÚT

Irodalom, művészet,
környezet

XXI. évfolyam I. szám

A Cédrus Művészeti Alapítvány kiadványa. Megjelenik évente tízszer.

Főszerkesztő: **Szondi György**. Szerkesztik: **Bába Szilvia** (művelődés), **Babics Imre** (vers), **Balázs Géza** (nyelvművelés), **Bognár Antal** (évkönyv), **Elek Szilvia** (zene), **Kovács Ildikó** (szöveggondozás), **Prágai Tamás** (örökös szerkesztő) **Sebeők János** (környezet), **Szondi Bence** (tördelés), **Toót-Holló Tamás** (próza), **Wenner Tibor** (művészet).
Napút-kör: **Báthori Csaba**, **Bereményi Géza**, **Csáji László Koppány**, **Doncsev Toso**, **Gráfik Imre**, **Jankovics Marcell**, **Dr. Koncz Gábor**, **Radinóti Zsuzsa**, **Rakovszky Zsuzsa**, **Szakolczay Lajos**, **Szörényi László** (tiszteletbeli konzulensek).

Alapította: **Masszi Péter**. Lapterv: **Gosztola Gábor**.

Szerkesztőség: 1136 Budapest, Pannónia u. 6.

Teléfono: (1) 247-6657 • (30) 511-3762 • E-mail: szongyi@gmail.com • Honlap: www.naputonline.hu

A Cédrus Művészeti Alapítvány adószáma: 18110661-2-41

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda. Terjeszti a Hírker Zrt. és az NH Zrt. ISSN: 1419-4082

Aknay János festőművész	35
Bakonyi Péter író, költő, újságíró, szociológus	157
Balla Zsófia költő, újságíró	8
Barbinek Péter színművész	75
Bocskay Vince szobrászművész	145
Borbás Gabi színművész	38
Botlik József történész, író, teológus	11
Botos Ferenc könyvtáros, tanár, költő	98
Csákány Zsuzsa vágó	107
Csatári Bálint geográfus	100
Dávid Géza oszmanista, történész	102
Dávid István orgonaművész	129
Doncsev Antoni szobrászművész	45
Dukkon Ágnes irodalomtörténész	132
Dunai Tamás színművész	81
Entz Géza művészettörténész	62
Faragó Laura énekművész	96
Fekete Gizi színművész	116
Fekete László keramikus- és szobrászművész	153
Fogarasi Klára fotótörténész, néprajzkutató	136
Földi Péter festőművész	98
Galkó Balázs színművész	79
Gantner István táncművész	94
Gáti Oszkár színművész	26
Gáts Tibor citerakészítő, népi iparművész	70
Gedő György ökolívó, edző	53
Gulyás Buda operatőr	80
Haas János tervezőszerkesztő, műgyűjtő, galériás	58
Hála József geológus technikus, etnográfus	141
Heilig Gábor zeneszerző, szövegíró, előadóművész	125
Hollai Kálmán színművész	30
Hubert Ildikó irodalomtörténész	109
Huzella Péter zeneszerző, gitáros-énekes	115
Jankovics József irodalomtörténész, kritikus	41
Kántor Péter költő, műfordító	131
Karinthy Márton színigazgató,ínházrendező, író	104
Kárpáti Tamás festőművész	150
Kovács katáng Ferenc író, műfordító	3
Kozma Mihály labdarúgó	105
Lantos István zongoraművész	83
Lezsák Sándor költő, politikus	127
Luzsicza Árpád festő- és grafikusművész	19
Maracszkó Gabriella festő- és grafikusművész	80
Margócsy István irodalomtörténész, kritikus	92
Marno János író, költő, műfordító, műkritikus	39
Mészáros Mária üvegtervező, szobrász- és keramikusművész	156
Nagy Gábor képzőművész	87
Nagy Gábor színművész	64
Nagy László labdarúgó, edző	124

Nagy Varga Vera etnográfus, muzeológus161
 Nagy Zoltán Mihály költő, író49
 Nemes Ferenc szobrászművész140
 Nógrádi György biztonságpolitikai szakértő,
 közgazdász61
 Ördögh Csilla újságíró, szerkesztő.21
 Pál Ferenc műfordító, irodalomtörténész66
 Pannonhalmi Zsuzsa keramikusművész.57
 P. Papp Zoltán költő, szerkesztő77
 Péter Ágnes képzőművész.148
 Reményi József Tamás szerkesztő, kritikus51
 Reviczky Gábor színművész46
 Rostás-Farkas György író, költő, újságíró.36
 Schneller István építész17
 Schuster Lóránt producer, szövegíró.60
 Szalay Sándor asztrofizikus, zenész.72
 Szönyiné Szerző Katalin zenetörténész54
 Temesi Ferenc író143
 Thomka Beáta irodalomtörténész, fordító122
 Tomasevics Zorka szinkronrendező.6
 Tóth László költő, író, irodalom- és művelődés-
 történész, műfordító, szerkesztő113
 Tuncsik József cselgáncsozó111
 Ungár Anikó előadóművész, bűvész5
 Vánca István szöveg-előállító szakiparos68
 Verőci Zsuzsa sakkozó, edző, szakíró23
 Zelnik József etnográfus, író88
 Zempléni Mária operaénekes28
 Zentai Péter László szerkesztő119
 Zoltán András nyelvész, szlavista151

Szenesedésből mentett drágakövek
 (Bognár Antal előszava).borítóbelső

Melléklet

Káva Téka - Napút-füzetek 131.

Druzsín Ferenc: A közhely remekművei?
 (Fejezetek a népszínmű történetéből)

NAPÚT

Irodalom, művészet,
 környezet

XXI. évfolyam I. szám

**Hetvenhét
 jeles hetvenes**

**BOCSKAY VINCE
 ELFELEJTETT KÖLTŐ**

Az igaz ember a Nap útját járja – tartja a keleti mondás.

A jubileumi esztendőben is oly sok nap előttünk még, hogy: járjuk. Kívánjuk derűvel mindenkinek!
 (A szerkesztőség)

Zoltán András

nyelvész, szlavista (Sopron, 1949. december 25.)

Apai ágon őseim kiskőrösi tótok, nagyapám magyarosított *Zostyákról* Zoltánra. Ő aztán feleségül vette nagyanyámat, a soltvadkerti *Katzenbach* Ilonát, így a családi nyelv náluk egyből a magyar lett, s apám nemzedékéből már senki sem tudott „von Haus aus” sem németül, sem szlovákul. A család Pesterzsébetre költözött, innen apám útja a soproni evangélikus teológiára vezetett, ott megismerkedett anyámmal, aki szintén vegyes, de magyar–német nyelvű evangélikus tanítói családból származott, maga is tanítóképzőt végzett, és a háború alatt tanított is néhány évig egy bácskai német tannyelvű iskolában. A szlovák felmenők ellenére tehát szláv nyelvtudást a családból nem hoztam magammal.

Az orosz lett az első idegen nyelv, amelyet formálisan tanulni kezdtem, mégpedig a korabeli előírások szerint 5. osztályos koromban. Ez Hegyeshalomban történt, ahová édesapám állomáshelyeit követve 1958-ban költöztünk. Az orosz gyakorlati szempontból ott és akkor teljesen felesleges nyelvnek bizonyult, használatára a vasfüggöny közvetlen közelében semmiféle lehetőség nem kínálkozott, hozzánk az ország más részéből még a magyarok is csak külön engedéllyel jöhettek látogatóba, így „szovjet turistát” sem Hegyeshalomban, sem gyermekkori nyaralásaim helyszínén, a szintén a nyugati határsávba tartozó Sopronban nem lehetett látni, de az osztrák határ közvetlen közelében még szovjet katonaság sem állomásozott. Így számomra az orosz kezdetben olyasfajta tananyag volt, mint amilyen apám nemzedékének a latin lehetett: ezen kezdtem alaposabban tanulmányozni egy indoeurópai nyelv szerkezetét. Ebben viszont szerencsém volt: egy igen kiváló, latin szakosból átképzett orosz tanár tanított az általános iskola felső négy osztályában, a szigorú, de nagy tudású, sok nyelvet ismerő Deák Lajos tanár úr. Valószínűleg mindketten jól jártunk ezzel a találkozással: neki ritkán adódott tantárgya iránt valamennyire is érdeklődő tanítványa, én pedig igen komoly, bár nem túl gyakorlati, de nyelvtanilag jól megalapozott tudásra tettem szert nála. Valószínűleg az ő példája nyomán kezdtem el én is tankönyvből-szótárból egy másik idegen nyelvet is tanulni, mégpedig a lengyelt. Az elméleti orosz után valami olyan nyelvet is akartam tanulni, amelynek az országába még el is juthatok, az akkor számomra elérhető szűk kínálatból irodalmi és történelmi olvasmányaim alapján a lengyel tűnt a legszimpatikusabbnak.

Középiszkolába Sopronban jártam, a Széchenyi István Gimnáziumba, ahol német tagozatos osztályba kerültem. Kiváló tanárom volt dr. Ruhmann Margit személyében. Magánúton angolt is tanultam, s a gimnáziumban a hajnali fakultatív latinórának is állandó látogatója lettem. 1968-ban érettségiztem, az ELTE Bölcsészettudományi Karára jelentkeztem orosz–német szakra. Tanulmányaimat egy szűk évnyi katonáskodás után 1969 őszén kezdhettem meg. Nyelvészetből az orosz

szakon Balczyk Emil ószlávórái voltak rám a legnagyobb hatással, ahol feltárultak előttem a két tanult szláv nyelv, az orosz és a lengyel korábban részben már sejtett, de most rendszerré összeálló szabályos hangmegfelelései és ezeknek történeti okai. Balczyk a prozemináriumon megkövetelte, hogy az elemzett ószláv szöveg minden egyes szavát etimológiai szempontból is elemezzük, így a szavak eredete iránti, többé-kevésbé mindenkinben meglévő kíváncsiság itt kezdett nálam tudományos érdeklődés formáját öltetni. Az első év végére megérett bennem az elhatározás, hogy a szlavisztikát választom tanulmányaim fő területéül, ezért a második évtől a német szak elhagyásával orosz–lengyel szakon folytattam tanulmányaimat.

Az egyetem befejezése után (1974) az ELTE Bölcsészettudományi Karának Orosz Filológiai Tanszékén lettem két évig tudományos továbbképzési ösztöndíjas, majd a megfelelő tudományos titulusokat megszerezve és az egyetemi számarlétra összes fokozatát megjárva egész szakmai pályafutásom alatt ez a tanszék (illetve jogutódai) volt a munkahelyem, legfeljebb mellette vállaltam mellékállásban más egyetemek és főiskolák meghívására hosszabb-rövidebb ideig másutt is oktatómunkát (Pécs, Bécs, Szombathely, Nyíregyháza). 2016. évi nyugdíjba vonulásom óta is vezetem az orosz nyelvészeti doktori programot, valamint vendégprofesszorként működöm a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán.

Kutatómunkám fő irányát a szláv nyelvtörténet jelentette, ehhez azonban itthon hiányoztak a források. Az 1970-es évek végén már nagybeteg Balczyk Emil arra biztatott, hogy pályázzak külföldi aspirantúrára. Így lettem levelező aspiráns 1980-ban négy évre a moszkvai Lomonoszov Egyetem Bölcsészettudományi Karának Orosz Nyelvészeti Tanszékén, ahol a világhírű Borisz Andrejevics Uszpenszkij professzor lett a témavezetőm. A középkori lengyel–orosz nyelvi kapcsolatok legrégebben dokumentálható korszakára irányuló kutatómunkám egyre inkább a lengyel és az orosz nyelvterület közötti köztes vidékre, az óukrán és az ófehérorosz nyelvemlékekre kezdett koncentrálni, mivel a források egyre világosabbá tették, hogy e „nyugatorosz” zóna nyelvi és kulturális hagyományainak ismerete nélkül nem kaphatunk reális képet a *Slavia Latina* és a *Slavia Orthodoxa* kölcsönhatásáról ebben a korai periódusban.

Még moszkvai éveim alatt hívta fel Hadrovics László a figyelmemet az ófehérorosz Attila-történetre. Végül 1996-tól kezdve kezdtem el behatóbban foglalkozni ezzel a nyelvemlékkel, amelynek számtalan érdekes vonatkozása van. A reneszánsz kori magyar–lengyel–fehérorosz nyelvi és irodalmi kapcsolatok eme egyedülálló emlékével több tanulmányban is foglalkoztam, majd elkészítettem a mű modern kiadását is, amelyet 2004-ben az azóta fájdalmasan korán elhunyt nagyszerű kollégám és barátom, Udvari István adott ki Nyíregyházán.

Már a hetvenes évektől Balczyk Emil, majd Hadrovics László biztatására foglalkoztam a szláv–magyar nyelvi kapcsolatok kérdéskörével, később Király Péter és Vékony Gábor felkérésére is dolgoztam ki egy-egy témakört. Az utóbbi években munkásságom nagy részét ez az anyag teszi ki. Az eddig fel nem ismert régi szláv jövevényszavaink közül talán sikerült néhánynak meggyőző etimológiát találnom. Örömmel látom, hogy nem teljesen visszhang nélküliek ezek a munkáim, s akadnak fiatal kutatók is, akik eredményesen művelik ezt a területet is.

Hetvenhét jeles hetvenes

Január Kovács katáng Ferenc, Ungár Anikó, Tomasevics Zorka, Balla Zsófia, Botlik József

Február Schneller István, Luzsicza Árpád, Ördögh Csilla, Veróci Zsuzsa, Gáti Oszkár, Zempléni Mária, Hollai Kálmán, Aknay János, Rostás-Farkas György

Március Borbás Gabi, Marno János, Jankovics József, Doncsev Antoni, Reviczky Gábor

Április Nagy Zoltán Mihály, Reményi József Tamás, Gedó György, Szőnyiné Szerző Katalin, Pannonhalmi Zsuzsa

Május Haas János, Schuster Lóránt, Nógrádi György, Entz Géza, Nagy Gábor, Pál Ferenc

Június Váncsa István, Gáts Tibor, Szalay Sándor, Barbinek Péter, P. Papp Zoltán, Galkó Balázs

Július Gulyás Buda, Maracskó Gabriella, Dunai Tamás, Lantos István, Nagy Gábor, Zelnik József, Margócsy István, Gantner István

Augusztus Faragó Laura, Földi Péter, Botos Ferenc, Csatári Bálint, Dávid Géza

Szeptember Karinthy Márton, Kozma Mihály, Csákány Zsuzsa, Hubert Ildikó, Tuncsik József, Tóth László, Huzella Péter, Fekete Gizi

Október Zentai Péter László, Thomka Beáta, Nagy László, Heilig Gábor, Lezsák Sándor

November Dávid István, Kántor Péter, Dukkon Ágnes, Fogarasi Klára, Nemes Ferenc, Hála József, Temesi Ferenc

December Bocskay Vince, Péter Ágnes, Kárpáti Tamás, Zoltán András, Fekete László, Mészáros Mária, Bakonyi Péter, Nagy Varga Vera

Ára: 1000 Ft. Előfizetés: 6000 Ft.

Előfizethető személyesen valamennyi postán és a kézbesítőknél, a Magyar Posta Zrt. (1) 303-3440-es faxszámán, a hirlapelofizetes@posta.hu e-mail-címen, valamint a szerkesztőségben.

A Napút elérhető az interneten: <http://www.naputonline.hu>

Számlaszám: OTP 11713005-20381185

A folyóirat támogatói:

